

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 605/2013-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. októbra 2013 predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o., B., zastúpenej advokátom doc. JUDr. B. F., PhD., A., s. r. o., B., vedené pod sp. zn. Rvp 15360/2013 až sp. zn. Rvp 15383/2013, sp. zn. Rvp 15385/2013 až sp. zn. Rvp 15389/2013 vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Žiline sp. zn. 6 NcC 196/2013 z 21. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 193/2013 z 19. marca 2013, sp. zn. 6 NcC 193/2013 z 21. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 196/2013 z 19. marca 2013, sp. zn. 5 NcC 145/2013 z 19. marca 2013, sp. zn. 5 NcC 51/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 4/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 10 NcC 1/2013 zo 7. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 2/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 6 NcC 188/2013 z 21. februára 2013, sp. zn. 10 NcC 2/2013 z 30. januára 2013, sp. zn. 10 NcC 31/2012 zo 17. januára 2013, sp. zn. 8 NcC 5/2013 z 30. januára 2013, sp. zn. 10 NcC 61/2012 zo 17. januára 2013, sp. zn. 5 NcC 5/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 54/2012 z 31. januára 2013, sp. zn. 5 NcC 102/2012 z 31. januára 2013, sp. zn. 10 NcC 32/2012 z 13. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 56/2012 z 31. januára 2013, sp. zn. 7 NcC 195/2013 z 12. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 147/2013 z 12. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 146/2013 zo 14. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 194/2013 zo 14. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 192/2013 z 12. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 3/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 10 NcC 60/2012 zo 17. januára 2013, sp. zn. 5 NcC 192/2013 zo 7. marca 2013, sp. zn. 6 NcC 240/2013 z 26. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 195/2013 zo 7. marca 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o., vedené pod sp. zn. Rvp 15360/2013 až sp. zn. Rvp 15383/2013, sp. zn. Rvp 15385/2013 až sp. zn. Rvp 15389/2013 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 15360/2013.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o., o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na ich prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 9. mája 2013 doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti P., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 NcC 196/2013 z 21. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 193/2013 z 19. marca 2013, sp. zn. 6 NcC 193/2013 z 21. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 196/2013 z 19. marca 2013, sp. zn. 5 NcC 145/2013 z 19. marca 2013, sp. zn. 5 NcC 51/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 4/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 10 NcC 1/2013 zo 7. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 2/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 6 NcC 188/2013 z 21. februára 2013, sp. zn. 10 NcC 2/2013 z 30. januára 2013, sp. zn. 10 NcC 31/2012 zo 17. januára 2013, sp. zn. 8 NcC 5/2013 z 30. januára 2013, sp. zn. 10 NcC 61/2012 zo 17. januára 2013, sp. zn. 5 NcC 5/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 54/2012 z 31. januára 2013, sp. zn. 5 NcC 102/2012 z 31. januára 2013, sp. zn. 10 NcC 32/2012 z 13. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 56/2012 z 31. januára 2013, sp. zn. 7 NcC 195/2013 z 12. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 147/2013 z 12. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 146/2013 zo 14. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 194/2013 zo 14. februára 2013, sp. zn. 7 NcC 192/2013 z 12. februára 2013, sp. zn. 5 NcC 3/2013 z 28. februára 2013, sp. zn. 10 NcC

60/2012 zo 17. januára 2013, sp. zn. 5 NcC 192/2013 zo 7. marca 2013, sp. zn. 6 NcC 240/2013 z 26. februára 2013 a sp. zn. 5 NcC 195/2013 zo 7. marca 2013 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutia krajského súdu“).

Zo sťažností vyplýva, že sťažovateľka Okresnému súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) doručila žaloby, ktorými sa domáhala svojich nárokov na náhradu škody – nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v platnom znení, smerujúce proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Ku vzniku škody malo podľa nej dôjsť kontinuálnym a zásadným zásahom do jej základných práv, najmä práva na poskytnutie súdnej ochrany v zákonom predpokladanej kvalite a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

Popisom procesných úkonov vykonaných v konaniach pred okresným súdom, v ktorých na základe návrhu sťažovateľky na zmenu súdneho exekútora došlo zo strany okresného súdu k oneskorenému rozhodnutiu o zmene súdneho exekútora a k oneskorenému udeleniu poverení na vykonanie exekúcie, sťažovateľka poukázala na to, že práve nesprávny úradný postup okresného súdu poznačený zbytočnými prietáhmi bol dôvodom podania jej žaloby o náhradu škody okresnému súdu, ktorý je zároveň podľa zákona súdom príslušným na prerokovanie a rozhodnutie tejto veci.

Sťažovateľka v záujme ochrany svojho práva na spravodlivé konanie sformulovala *„už v úvode podanej žaloby požiadavku na to, aby nadriadený súd rozhodol pred prvotným prejednaním veci o prikázaní veci (tohto sporu) inému súdu, pretože sudcovia miestne a vecne príslušného Okresného súdu Dolný Kubín sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vzhľadom na ich pomer k veci a k účastníkovi konania (námietka zaujatosti z objektívneho pohľadu)“*. V rámci odôvodnenia svojej požiadavky okrem iného poukázala na skutočnosť, že okresný súd, ktorý zapríčinil svojím nesprávnym úradným postupom vznik škody na jej strane, nemôže byť zároveň orgánom súdnej moci, ktorý bude o tejto škode rozhodovať, ďalej na to, že takýmto postupom by došlo k nerešpektovaniu

zásady nemo debet esse iudex in propria causa, a taktiež poukázala na judikatúru ústavného súdu týkajúcu sa rozhodovania o nestrannosti zákonného sudcu.

Krajský súd napadnutými rozhodnutiami rozhodol tak, že nevylíčil všetkých sudcov okresného súdu z prerokovania a rozhodovania v predmetných konaniach. Napadnuté rozhodnutia krajského súdu sú podľa sťažovateľky «nesprávne, zakladajúce zásah do jeho základných práv, konkrétne:

- základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, t. j. práva na súdnu ochranu a osobitne práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR) a práva na prerokovanie veci nestranným súdom;

- základného práva na spravodlivý súdny proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“), t. j. práva na nestranný súd zriadený zákonom».

V rámci svojej argumentácie sťažovateľka poukázala na právne závery obsiahnuté v judikatúre ústavného súdu, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúce sa rozhodovania o nestrannosti zákonného sudcu (napr. nález sp. zn. II. ÚS 283/2009 z 26. novembra 2009, nález sp. zn. III. ÚS 116/06 z 5. septembra 2006, uznesenie sp. zn. II. ÚS 336/09 z 8. októbra 2009, nález sp. zn. III. ÚS 47/05 z 11. mája 2005, nález sp. zn. II. ÚS 71/97 z 24. novembra 1997, nález sp. zn. I. ÚS 46/05 zo 17. marca 2005, nález sp. zn. IV. ÚS 345/09 z 8. októbra 2009, rozsudok ECHR Findlay v. Spojené kráľovstvo z 25. februára 1997, ods. 73, rozsudok ECHR Kyprianou v. Cyprus z 15. decembra 2005 atď.) a odvolávajúc sa na ňu uviedla, že „námetka porušenia nestrannosti je nanajvýš dôvodná pre:

a) pomer sudcu k veci, ktorý má za následok jeho zaujatosť, v danej veci vyplýva aj z právneho záujmu sudcu na prejednávanej veci, pretože môže byť rozhodnutím súdu priamo dotknutý vo svojich právach;

b) vylúčený je sudca aj preto, že získal o veci poznatky iným spôsobom, než z dokazovania na konaní (priamo výkonom funkcie sudcu na súde, ktorý škodu spôsobil);

c) do úvahy prichádza aj vzťah ekonomickej závislosti (zníženie rozpočtovaných prostriedkov súdu splnením povinnosti úhrady škody sťažovateľovi).“.

V sporoch vedených okresným súdom bude podľa sťažovateľky nevyhnutné „na základe vykonaného dokazovania posúdiť, či a akým spôsobom došlo k uskutočneniu nesprávneho úradného postupu, pričom pri danom právnom stave bude takéto posudzovanie uskutočňovať súd, ktorý nesprávny úradný postup vykonal a spôsobil ním škodu žalobcovi. V tomto prípade preto existuje legitímny dôvod pochybovať o nestrannosti okresného súdu, ako aj nestrannosti sudcov tohto súdu a to najmä preto, že:

a) Žalobca chce, aby v konaní boli vypočutí ako svedkovia sudcovia okresného súdu na ktorom došlo k vykonaniu nesprávneho úradného postupu, a taktiež aby ako svedok vystúpil pred súdom predseda okresného súdu poverený riadením súdu, ako aj podpredseda okresného súdu a to z dôvodu dlhého časového rozsahu zásahu, ktorý pokrýva obdobie, kedy boli do hodnoteného úradného postupu zapájaní všetci zamestnanci súdu. Preto rovnako tak do úvahy prichádzajú ako svedkovia aj vyšší súdny úradníci, či zamestnanci administratívy okresného súdu, ktorý nesprávny úradný postup uskutočnil. V prípade nevyklúčenia okresného súdu z rozhodovania dôjde k ústavne neakceptovateľnej situácii, kedy budú proti sebe vypovedať sudcovia, ktorí zároveň pojednávajú rovnakú vec a síce sudcovia súdu, ktorý uskutočnil nesprávny úradný postup. V takejto situácii nie je možné rozumne predpokladať, že výpovede budú objektívne pravdivé, pretože sudca bude vypovedať pred kolegom sudcom, ktorý následne bude vypovedať pred ním o tej istej veci. Následné reťazenie výpovedí v sporoch rovnakého druhu na tom istom súde nemôže priniesť zdanie o spravodlivom výkone súdnej moci. Sudcovia a zamestnanci súdu by mali nutne v sporovom konaní v pozícii svedka predsudky, ktoré spochybňujú naplnenie požiadavky nestrannosti.

b) Na rovnakom mechanizme ako je opísaný pod písm. a) je založené spochybnenie zdania spravodlivosti v prípade výkonu dokazovania listinnými dôkazmi. Ak sudca bude vykonávať dôkaz listinou zo súdneho spisu (alebo súdneho oddelenia) kolegu a následne tento kolega bude vykonávať dôkaz listinou z jeho súdneho spisu (alebo súdneho oddelenia), pričom pôjde o spor rovnakého druhu, je zrejmé, že spravodlivé posúdenie nemožno predpokladať. Nemožno tiež predpokladať spravodlivé zadovažovanie listín zo súdneho oddelenia.

c) *Otázky, ktoré by museli v súvislosti s posudzovaním nesprávneho úradného postupu sudcovia, ktorí sú kolegovia na tom istom súde, paralelne riešiť, a spôsob ako by ich riešili, by prejudikoval stanovisko súdu a nenáležite ovplyvňoval vývoj iných sporov rovnakého druhu prebiehajúcich na tom istom súde. V takomto prípade nemožno predpokladať zdanie spravodlivého výkonu súdnej moci. Sudcovia by opäť mali nutne v sporovom konaní predsudky, ktoré spochybňujú naplnenie požiadavky nestrannosti.*

d) *Súd musí byť inter alia nezávislý od strán v spore. Ak je súdom Okresný súd Dolný Kubín na strane žalovaného stojí zástupca Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorý obhajuje postupy sudcu a zamestnancov Okresného súdu Dolný Kubín, aby tak dokázal, že v danej veci nešlo o nesprávny úradný postup Okresného súdu Dolný Kubín a škoda nenastala, nemožno hovoriť o tom, že súd je nezávislý od žalovaného ako strany v spore. Navyše ak podľa úpravy regresnej náhrady v zmysle ust. § 21 a nasl. zákona č. 514/2003 Z. z. bude Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky tým, kto bude uplatňovať regresnú náhradu voči súdu a následne súd bude povinný uplatňovať regresnú náhradu voči zodpovednej osobe, teda sudcovi. Sudca má záujem na tom, aby žalovaný bol v spore úspešný a aby sa tak predišlo uplatňovaniu regresnej náhrady voči nemu, či jeho kolegom, zamestnancom súdu. Sudcovia by mali nutne v sporovom konaní predsudky vo vzťahu k ich regresnému postihu. Predsudky tohto druhu spochybňujú naplnenie požiadavky nestrannosti.“.*

Podľa sťažovateľky objektívna skutočnosť spočívajúca v tom, že jej žaloby o náhradu škody spôsobenej rozhodovaním jednotlivých sudcov okresného súdu majú byť prerokované a rozhodnuté sudcami toho istého okresného súdu, ktorí majú medzi sebou „*minimálne kolegiálny a väčšina isto i priateľský vzťah*“, vyvoláva dôvodnú pochybnosť o nezaujatosti všetkých sudcov okresného súdu, ktorí sa vzhľadom na dané okolnosti prípadu nemôžu javiť v očiach strán ako nezávislí. V tejto súvislosti sťažovateľka uviedla, že Krajský súd v Trnave, Krajský súd v Nitre a Krajský súd v Prešove dospeli vo viacerých svojich rozhodnutiach v skutkovo a právne obdobných veciach k opačnému právnomu záveru ako krajský súd vo svojich napadnutých rozhodnutiach.

Krajský súd podľa sťažovateľky v napadnutých rozhodnutiach dostatočne nevyhodnotil dôvody vylúčenia sudcov okresného súdu z prerokovania a rozhodovania predmetných vecí, ktorými sú:

„a) pomer sudcu k veci, ktorý má za následok jeho zaujatosť, v danej veci, čo vyplýva aj z právneho záujmu sudcu na prejednávanej veci, pretože môže byť rozhodnutím súdu priamo dotknutý vo svojich právach;

b) nutnosť vylúčenia sudcu ktorý získal o veci poznatky iným spôsobom, než z dokazovania na konaní;

c) ekonomickú závislosť.“

Sťažovateľka v sťažnostiach tiež uviedla, že v daných veciach je splnená podmienka subsidiarity, a preto nie je možné ňou podané sťažnosti odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu. Podľa sťažovateľky *„V danej veci nie je možné nastoliť nápravu porušených práv podaním dovolania z dôvodu podľa ust. § 237 písm. g) OSP (dovolanie nie je prípustné)! Dovolanie nie je prípustné ani z iných všeobecných dôvodov...“*. V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na konania ústavného súdu vo veciach vedených pod sp. zn. I. ÚS 265/05, III. ÚS 24/05 a sp. zn. III. ÚS 74/2011, v ktorých preskúmaval rozhodnutia súdov o zaujatosti sudcov. Ústavný súd však uvedenú rozhodovaciu prax podľa sťažovateľky bez akéhokoľvek zdôvodnenia porušil práve a len v jej prípade. Sťažovateľka taktiež poukázala na odôvodnenie *„publikovaného uznesenia (40/1998 ZSP) Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 20/97“*, v ktorom tento súd vyslovil: *„Na prejednanie opravného prostriedku (odvolania či dovolania) proti rozhodnutiu nadriadeného súdu, ktorým tento rozhodoval o vylúčení sudcov príslušného súdu, nie je daná príslušnosť žiadneho súdu. Preto Najvyšší súd v takomto prípade konanie o opravnom prostriedku zastaví (§ 104 ods. 1 v spojení s § 243c O. s. p.)...“*

Z uvedeného podľa sťažovateľky vyplýva *„v právnom štáte jednoznačný záver, že vo veci je daná právomoc Ústavného súdu Slovenskej republiky rozhodnúť o podanej ústavnej sťažnosti, pričom vzhľadom k existencii viac ako 10.000 pozitívnych rozhodnutí krajských súdov Slovenskej republiky, ktoré predložil sťažovateľ ústavnému súdu ako dôkazy v konaní a ktoré svedčia o jednoznačnej potrebe vylúčiť okresné súdy*

z prejednávania a rozhodovania veci s predmetom náhrady škody, neostáva nič iné, len zo strany ústavného súdu vyhovieť princípu legality a princípu právnej istoty a rozhodnúť podľa predloženého petitu“.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví porušenie jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými rozhodnutiami krajského súdu, zruší napadnuté rozhodnutia krajského súdu a veci vráti na ďalšie konanie a prizná jej primerané finančné zadostučinenie, ako aj úhradu trov konania.

Sťažovateľka súčasne ústavnému súdu navrhla, aby rozhodol o odklade vykonateľnosti napadnutých uznesení krajského súdu, pretože ide *„o nastolenie súladu s verejným záujmom na riadnom dodržiavaní záväznej právnej regulácie všeobecnými súdmi Slovenskej republiky“.*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom

predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.A K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“). V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa už začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 15360/2013 až sp. zn. Rvp 15383/2013, sp. zn. Rvp 15385/2013 až sp. zn. Rvp 15389/2013 a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností a taktiež prihliadajúc na totožnosť v osobe sťažovateľky a krajského súdu, proti ktorému tieto sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd uplatniac citované právne normy tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto uznesenia.

II.B K namietanému porušeniu označených základných práv a slobôd napadnutými rozhodnutiami krajského súdu

Sťažovateľka namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými rozhodnutiami krajského súdu. K porušeniu označených práv sťažovateľky malo dôjsť v dôsledku toho, že napadnutými rozhodnutiami krajský súd nevyklúčil všetkých sudcov okresného súdu z prerokovania a rozhodovania predmetných vecí napriek tomu, že škoda, ktorú si

sťažovateľka uplatnila v podaných žalobách, vznikla v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom toho istého okresného súdu.

Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavnoprosných princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v Občianskom súdnom poriadku garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prerokovania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 12 až § 16 OSP). Okolnosť, že o veci napriek tomu rozhoduje sudca, ktorý mal byť podľa subjektívneho názoru účastníka konania z ďalšej účasti na jej prerokovaní a rozhodovaní vylúčený, je dôvodom na uplatnenie riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

Obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (v danom prípade sťažovateľky, ktorá podala námietku zaujatosti voči sudcom okresného súdu) a vylúčiť nimi označených sudcov z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Jeho obsahom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby (v tomto prípade návrh na vylúčenie všetkých sudcov z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia veci pre zaujatosť) a rozhodnúť o ňom.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých „všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje“ (I. ÚS 9/00), v dôsledku čoho „do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť iba vtedy, ak by ich rozhodnutia (a im predchádzajúci postup) boli zjavne

neodôvodnené alebo arbitrárne, z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie niektorého z princípov spravodlivého procesu, ktoré nebolo napravené ani v inštančnom (opravnom) postupe všeobecných súdov” (I. ÚS 24/00).

Pokiaľ právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy pomocou riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Občianskeho súdneho poriadku, nie je možné domáhať sa ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

Podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi, postupov a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy) dôvodom i na podanie dovolania (IV. ÚS 26/04, IV. ÚS 201/04).

Pokiaľ podľa názoru sťažovateľky krajský súd na jej námietky neprihliadal a napadnutými rozhodnutiami rozhodol zjavne neodôvodnene, potom bude mať právo podať proti rozhodnutiam vo veci samej mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie. Podľa § 237 písm. g) OSP zakladá totiž prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu aj skutočnosť, že vo veci rozhodoval vylúčený sudca. V tomto prípade v predmetných konaniach teda opätovne existoval „*iný súd*“, a to Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „*najvyšší súd*“) ako súd dovolací, povolaný na poskytnutie ochrany základným právam sťažovateľky. Ústavný súd preto nemá dostatok právomoci na preskúmanie sťažovateľkiných námietok nezákonného sudcu, ktoré smerovali voči napadnutým rozhodnutiam krajského súdu.

Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých účastníkovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy. Takýto postup však vylučuje princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy a § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosti sťažovateľky pri ich predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Navyše, ústavný súd k tomu poznamenáva, že pokiaľ by sa v ďalšom priebehu konania objavili nové skutočnosti objektívne a dôvodne vzbudzujúce pochybnosť o nestrannosti a nezaujatosti sudcu konajúceho v sťažovateľkinej veci, môže sa sťažovateľka ochrániť svojho práva na prerokovanie veci pred nezávislým a nestranným súdom domáhať vznesením novej námietky zaujatosti (§ 15a OSP), prípadne prostredníctvom opravných prostriedkov [§ 201 a § 205 ods. 2 písm. a) v spojení s § 221 ods. 1 písm. g) OSP, resp. § 237 písm. g) OSP], o čom svedčí aj judikatúra najvyššieho súdu, v zmysle ktorej: *„Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g) O. s. p., posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti“* (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997).

Pretože sťažnosti boli odmietnuté ako celok, ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľky uplatnených v sťažnostiach nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2013